

Niet voor publicatie,
nadruk verboden.

DISCUSSIE-NOTA OVER ENKELE ASPECTEN VAN DE MONOPOLIEHEFFINGEN OP GRANEN EN VEEKOEKEN

Naar aanleiding van de discussie in de vergadering van de Melkprijsc commissie van 25 November 1953, waarbij aan het L.E.I. gevraagd werd berekeningen uit te voeren over het effect van de monopolieheffingen, volgen hieronder enkele opmerkingen over de noodzakelijkheid en de mogelijkheid van deze berekeningen.

Besproken zullen worden de volgende punten:

- a. tegenstelling akkerbouw - veehouderij;
- b. het al of niet effectief zijn van de heffingen;
- c. het karakter van de wereldmarkt in verband met onze concurrentiepositie;
- d. hebben de heffingen hetzelfde effect als een kostenstijging?
- e. mogelijkheden tot het opvangen van een eventuele kostenstijging;
- f. de gevolgen van de prijsmanipulaties met de veehouderijproducten;
- g. de noodzaak en mogelijkheid van de berekeningen;
- h. standpunt van het L.E.I. t.a.v. het uitvoeren van de berekeningen.

ad a. De maatregelen t.a.v. het op peil houden van de binnenlandse graanprijzen zijn genomen en aanvaard met als achtergrond de gedachte, dat deze niet ten laste mogen komen van de veehouderij. Dit uitgangspunt lijkt op het eerste gezicht logisch, maar het verliest aan waarde, wanneer men bedenkt, dat de veehouderij van deze maatregelen ook voordeel heeft. Dit blijkt het duidelijkst bij de graanproducerende gemengde zandbedrijven, welke overigens voor de in de melkveehouderij verwerkte granen nog een hogere garantieprijs kunnen hebben nl. voor zover in de kostprijs van de melk de granen boven de minimumprijzen zijn gewaardeerd. Ook voor de weidebedrijven zijn de bedoelde maatregelen, welke een bescherming inhouden van de binnenlandse voederproductie, van betekenis. We mogen nl. aannemen, dat met het handhaven van de prijzen van de granen op een zeker peil, het gehele prijsniveau, dus ook dat van de veehouderijproducten, op een bepaald peil blijft gehandhaafd.

Hiermede wordt ook de waarde van het op de weidebedrijven geproduceerde gras op een bepaald peil gehandhaafd. Wij gaan er dus hierbij van uit, dat de garantieprijs ook op lange termijn in elk geval wordt gerealiseerd. Onder punt d worden de gevolgen van de monopolieheffingen iets nader uitgewerkt. De conclusie moet luiden, dat onder voorwaarde, dat de garantie-prijzen te allen tijde worden gerealiseerd, er op korte termijn mogelijk een tegenstelling bestaat, doch zeker niet op lange termijn.

Wij merken hierbij nog op, dat wanneer als uitgangspunt wordt genomen, dat de veehouderij moet kunnen produceren alsof het buitenlandse graan ongehinderd zou binnenkomen, dit inhoudt, dat de kostprijsberekeningen van de veehouderijproducten ten behoeve van de garantieprijzen dan ook op basis van de graanprijzen op de wereldmarkt dienen te geschieden.

ad b. Er is gesproken over het doorberekenen van de monopolieheffingen. Het zal noodzakelijk zijn na te gaan in hoeverre de monopolieheffingen inderdaad oorzaak zijn van een prijsverschil tussen de binnen- en buitenlandse markt. Het is n.l. mogelijk, dat de heffingen voor bepaalde granen (rogge) niet werken. Er zal dan moeten worden uitgegaan van het verschil tussen binnen- en buitenlandse prijzen. Eventuele berekeningen kunnen dus niet zonder meer uit de monopolieheffingen (en de wijzigingen hierin) worden afgeleid. Dit houdt in, dat het tijdstip, waarop herziene berekeningen moeten worden gemaakt, niet goed is te bepalen. Hierover zullen van te voren afspraken moeten worden gemaakt.

ad c. Er is gesteld, dat het noodzakelijk is de export in ieder geval te baseren op wereldmarktprijzen om onze concurrentiepositie niet te verzwakken. Maatregelen zouden moeten worden beraamd om dit op lonende wijze mogelijk te maken. Hierbij is dan gedacht aan hogere prijzen voor de veehouderijproducten in het binnenland.

De wereldgraanmarkt wordt veelal beschouwd als een overschottenmarkt ("het vuilnisvat der prijzen"), waarop partijen worden aangeboden tegen lagere prijzen dan de boeren ontvangen in de exporterende landen, b.v. Amerika. Indien dit zo is, dan moet onze concurrentiepositie niet worden beoordeeld op basis van de wereldmarktprijs van granen, maar op basis van de graanprijzen in de importlanden. Indien wij of onze concurrenten toch zouden aanbieden op basis van wereldmarktprijzen, zou dit op den duur ten gevolge hebben, dat maatregelen tegen onze lage exportprijzen zullen worden genomen. Hierdoor zullen onze maatregelen een deel van hun werkzaamheid verliezen en het geval is niet ondenkbaar, dat onze export-restituties als importheffingen ten goede komen aan de importerende landen.

ad d. Gemakshalve wordt meestal gesproken over een kostenverhogende werking van de importheffingen. Dit is juist, wanneer men uitgaat van het peil van de buitenlandse prijzen. Er is dan inderdaad een kostenverhoging, wanneer de heffingen worden ingesteld; de binnenlandse granen stijgen dan in prijs. Het zou dan mogelijk zijn deze kostenverhogende invloed te berekenen. En wanneer dit niet onmiddellijk zou kunnen, zou dit in ieder geval na enige tijd mogelijk zijn. De economische structuur zou immers waarschijnlijk niet dezelfde blijven na het instellen van de heffingen, maar de eventuele veranderingen, b.v. in de kostensamenstelling, zouden na verloop van tijd vanzelf uit de boekhoudingen blijken.

De concrete situatie is nu echter anders. De binnenlandse prijzen blijven op peil, alleen de buitenlandse prijzen zakken weg. Het L.E.I. is nu gevraagd de gevolgen te berekenen van het instellen van de heffingen voor de veehouderij. Nu de granen niet tegen lagere prijzen binnenkomen is dit niet mogelijk. De gehele agrarische structuur in ons land zou, althans op lange termijn, drastisch wijzigen en de veehouderij zou hierdoor ongetwijfeld niet onberoerd blijven. De bedrijfsvoering zou ook op vrij korte termijn veranderen en daarmee de kostenopbouw. Het loonpeil zou waarschijnlijk ook niet hetzelfde blijven, vele akkerbouwers zouden zoveel mogelijk naar de veehouderij overschakelen en de prijzen van de veehouderijproducten zouden in ieder geval onder druk komen te staan.

Daar van dit alles nimmer iets uit de boekhoudingen zal blijken, is het voor het L.E.I. onmogelijk deze effecten te berekenen. De situatie lijkt te zijn die van het bekende lage peil naar het nieuwe hogere peil. Beide stadia zijn te analyseren.

De situatie is werkelijk; alleen het hoge niveau is bekend. Het "nieuwe" lage peil wordt verhinderd te ontstaan en is hierdoor niet te analyseren.

Analyse van het "nieuwe" onbekende peil van de prijzen is alleen mogelijk voor de zeer korte termijn, wanneer alleen de graanprijzen zouden veranderen en de overige aanpassingen nog niet zijn gerealiseerd. Op deze, mogelijk zeer korte termijn, wanneer ook de zuivelproducten nog op het "oude" peil mogen worden verondersteld, is er inderdaad sprake van schade voor de veehouderij. Op de langere termijn, wanneer dus de aanpassingen zijn gerealiseerd, zijn de effecten niet te berekenen.

ad e. Er is gedacht aan het instellen van heffingen op de veehouderijproducten om het binnenlandse prijspeil omhoog te brengen. Aldus zou de kostenverhogende werking worden opgeheven (aangenomen, dat deze zou kunnen worden berekend). Men zou deze heffingen kunnen instellen. Het zou wel veel administratieve rompslomp meebrengen.

Aannemende, dat men inderdaad het binnenlandse prijspeil wil verhogen, bestaat hiertoe nog een tweede mogelijkheid. Wanneer men tegen wereldmarktprijzen van de granen wil exporteren, moet bij export een toeslag worden gelegd op de geëxporteerde producten. Dit is mogelijk, doordat in de geëxporteerde veehouderijproducten minder zetmeelwaarde is verwerkt (buitenlands + binnenlands) dan wordt ingevoerd. De heffingen aan de grens zijn dus ruimschoots voldoende voor de bij export te verlenen toeslagen. De binnenlandse prijzen zullen dan met hetzelfde bedrag stijgen. De toeslagen zouden kunnen worden toegekend in evenredigheid met de in de producten verwerkte zetmeelwaarde. De binnenlandse prijzen zouden dan ook boven de wereldmarktprijzen liggen in evenredigheid met de in de producten verwerkte binnenlandse + buitenlandse zetmeelwaarde, maar het prijsverschil tussen de producten op de wereldmarkt zouden blijven bestaan. Hierdoor blijft de aanpassing aan de wereldmarkt (van veehouderijproducten) bestaan.

Bij deze tweede mogelijkheid behoeft dus door het L.E.I. niets te worden berekend.

ad f. Er is in de vergadering reeds op gewezen, dat de verhoging van het binnenlandse prijspeil kan leiden tot verschuivingen in de binnenlandse consumptie ten nadele van de veehouderij. Dit betekent, dat de garantieprijs mogelijk eerder zal zijn bereikt of indien deze reeds in werking is getreden, er hogere eisen aan de staatskas worden gesteld. Dit betekent tevens, dat de onzichtbare steun aan de akkerbouw tot uiting kan komen in een zichtbare steun aan de veehouderij. De verlaging van de exportprijzen kan tot effect hebben, dat deze door de importlanden wordt teniet gedaan, nl. als de wereldgraanmarkt het karakter heeft van een overschottenmarkt (zie ad c).

Dit betekent, dat het ingrijpen in de prijsverhoudingen van de veehouderijproducten met de grootste bedachtzaamheid dient te geschieden. Dit te meer, omdat het moeilijk te verdedigen is, dat de prijzen van de veehouderijproducten moeten stijgen, omdat de graanprijzen dalen.

ad g. De noodzaak om t.a.v. de prijzen van de veehouderijproducten tot ingrijpen over te gaan op basis van berekeningen, uitgevoerd door het L.E.I., is gering, omdat hetzelfde doel kan worden bereikt zonder L.E.I.-berekeningen (ad e 2e mogelijkheid).

Deze noodzaak is in het algemeen gering, omdat:

1. de veehouderij ook voordelen heeft van deze maatregelen (ad a);
2. het effect van de maatregelen eerst zal moeten worden nagegaan (ad c en f).

De berekeningen kunnen door het L.E.I. niet worden uitgevoerd (zie ad b en d). Dit zou alleen mogelijk zijn, wanneer verschillende, niet te beoordelen, invloeden als bekend zouden worden verondersteld.

ad h. Het L.E.I. zou berekeningen kunnen uitvoeren, wanneer over de niet door het L.E.I. te beoordelen invloeden overeenstemming zou bestaan bij Overheid en Stichting.

De kostprijberekeningen zouden hierbij dan moeten worden aangepast.

AFD. BEDRIJFSECONOMISCH ONDERZOEK LANDBOUW

's Gravenhage, 7 December 1953